

Logistiska utmaningar vid internationella mässor – Case: Finlands deltagande i Shanghai Expo 2010

Stefan Jansson

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Företagsekonomi
Identifikationsnummer:	
Författare:	Stefan Jansson
Arbetets namn:	Logistika utmaningar vid internationella mässor – Case: Finlands deltagande i Shanghai Expo 2010
Handledare (Arcada):	Linn Hongell
Uppdragsgivare:	
<p>Examensarbetet handlar om världsutställningen som ägde rum i Shanghai i Kina år 2010 där skribenten arbetade på den finska organisationens logistikside. Den finska organisationen styrdes av det finska företaget Finpro som specialiserat sig på företagsetablering utomlands. På en världsutställning bygger deltagarländerna egna byggnader där de håller sin utställning. Finlands utställning hölls i en byggnad som planerats av en finsk arkitektbyrå och namngetts Kirnu. Arbetet är avgränsat till den logistiska delen av den finska organisationens verksamhet. Syftet med arbetet är att identifiera vilka problemområden som fanns inom logistiken samt hur man kunde förbättra verksamheten med tanke på deltagande i framtida världsutställningar. Teoridelen baserar sig på litteratur- samt internetkällor inom ämnesområdet. Inom teorin finns information om utställningar överlag, världsutställningar samt om den kinesiska kulturen. Examensarbetet är forskat inom den kvalitativa undersökningsmetodens ramar och intervjuer av tre nyckelpersoner har utförts för att få djupare synpunkter inom frågor som ansetts viktiga av skribenten. Empirin är skriven på basen av egna upplevelser samt intervjuobjektens synpunkter. I empiridelen förekommer vilka utmaningar som fanns och hur stor inverkan den kinesiska kulturen har på verksamheten i Kina. Resultatet visar att ingen världsutställning är helt lik en annan då den hålls och byggs upp av olika värdländer. Personalstrukturen är också mycket beroende på själva utställningens storlek. Dessutom förändras problemområden och nya utmaningar uppstår. I ett land som Kina där affärskulturen skiljer sig mycket från den finska finns det skäl att studera den och försöka utnyttja den så mycket det går. Förhandsarbetet är också väldigt viktigt för att kunna förutse eventuella problem och strukturera personalens mängd och positioner rätt. Anställning av personal med tidigare erfarenhet inom världsutställningar kan dock säkert ge en stor fördel då ett evenemang av denna typ är väldigt unik.</p>	
Nyckelord:	Logistik, Utställning, Finpro, Kina
Sidantal:	51
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	25.11.2011

INNEHÅLL

1	Inledning.....	5
1.1	Problemformulering	6
1.2	Syfte	7
1.3	Avgränsningar	7
2	Utställningar.....	7
2.1	Målet med utställningar	8
2.2	Logistik	9
3	Världsutställning.....	9
3.1	Bureau International des Expositions.....	10
3.2	Shanghai Expo 2010	11
3.2.1	<i>Valet.....</i>	11
3.2.2	<i>Förberedelser</i>	11
3.2.3	<i>Temat.....</i>	12
3.2.4	<i>Symboler och Maskot.....</i>	12
3.3	Karakteristik för världsmässor jämfört med vanliga mässor.....	13
3.4	Framtidsutsikter	13
3.5	Finlands paviljong.....	13
3.5.1	<i>Personal</i>	14
4	Den kinesiska kulturens roll	15
5	Milano 2015	16
5.1	Temat	16
5.2	Finlands deltagande	17
6	Metod.....	17
6.1	Skillnader mellan kvantitativ och kvalitativ forskning.....	17
6.2	Kvalitativ intervju.....	18
6.2.1	<i>Semi-strukturerad intervju</i>	19
6.3	Deltagande observation	19
7	Logistiken under shanghai expo 2010	20
7.1	Case	21
7.2	Team	22
7.3	Uppgifter	23
7.4	Mål.....	23

8	Arrangörens roll.....	24
8.1	Regler i princip och praktik	24
8.1.1	<i>Goda sidor</i>	25
8.1.2	<i>Anskaffning och tillgång av information</i>	25
9	Utomstående samarbetspartner	26
9.1	Kuehne+Nagel.....	26
9.2	Sinotrans	27
10	Resultat.....	27
11	Diskussion.....	31
Källor	35
Bilagor	36
	Figur 2 Shanghai Expo 2010 maskoten Haibao.....	36
	Figur 3 Shanghai Expo 2010 officiella emblem.....	37
	Figur 4 Karta över Expo-området, Finland i grupp 3	38
	Figur 5 Eiffeltornet under Exposition Universelle 1889 i Paris	39
12	Intervju.....	40
	Intervju med Jouni Lehtonen	40
	Intervju med Pertti Huitu	43
	Intervju med Petri Ryöppy	48

1 INLEDNING

I mitt examensarbete valde jag att skriva om internationella utställningar samt som Case-studie om Finlands deltagande i Shanghai Expo 2010. Jag jobbade själv på Finlands avdelning på utställningen och ville därför efter att den tagit slut forska mer kring ämnet och få svar på hur det egentligen lyckades för Finlands del.

Första gången jag personligen hörde om världsutställningar var då jag åkte till Shanghai i början på år 2010 för att utföra en utbytesperiod på sex månader. Marknadsföringskampanjen hade vid det laget redan varit igång en längre tid och hela staden var full av reklam för utställningen. Redan så tidigt som år 2002 blev staden vald till värd för världsmässan år 2010. Under sommaren fick jag själv anställning på Finlands avdelning där jag arbetade som Logistics Officer under själva utställningen och en kort tid efter att den tog slut.

Utställningen var en stor succé på många olika sätt. Som förväntat blev utställningen i Shanghai den största som någonsin ordnats i hela Expons över hundraåriga historia. Totala antalet besökare överskred målet på 70 miljoner personer med en god marginal. Finlands paviljong fick mer besökare än man hade kunnat föreställa sig och under sex månader gick det igenom hela byggnaden fler människor än hela Finlands befolkning. Finland belönades också med förstapris för paviljongens design inom sin storleksklass, något som tagits emot med stolthet av alla de som varit inblandade i genomförandet av det finska deltagandet.

Efter att utställningen tog slut var jag själv intresserad av att noggrannare undersöka vad andra ansåg att fungerade väl och vad som kunde förbättras då det gäller mitt eget område, logistik. Jag har en egen uppfattning om dessa saker men vill gärna se om mina uppfattningar stöds av andra.

Jag har valt att intervjua tre av mina kolleger som antingen jobbade med logistik eller medverkade regelbundet i de ärenden som berörde logistik. Som källor har jag använt till en stor del egna observationer och erfarenheter men också tagit hjälp av litteratur samt nätsidor.

1.1 Problemformulering

Logistik-delen för den finska paviljongen är i princip uppbyggd i tre delar. Före själva utställningen, det förberedande arbetet. Här gjordes anbudsförfaranden emellan transportbolag och kontrakt skrevs med den som valdes. Man planerade vilka volymer som behövdes och vilka transportsätt som skulle användas. Byggnadsmaterial och andra större laster skickades med sjötransport medan teknik och annan värdefull utrustning som inte klarar av sjötransport, skickades med flyg.

Under själva utställningen handlade vår logistik om att hålla ett konstant materialflöde löpande för produkter som användes dagligen, t.ex. vatten och mat. Broschyrer och annat marknadsföringsmaterial importerades med jämna mellanrum från Finland. Med Kuehne+Nagels hjälp skötte vi om den nödvändiga dokumentationen samt ansökan av de speciallov som krävdes för att hämta in material till utställningsområdet.

Då utställningen tagit slut var det dags att packa ihop allt som fraktats och ställts ut i paviljongen. Vi skötte om förpackningen på pallar och bokade hos transportföretagen containerutrymme tillbaka till Finland. Då personalen flyttade till Kina var man tvungen att skaffa en hel del varor till alla hyresbostäder, köksredskap, lakan, städverktyg osv. Vi valde att efter utställningen donera detta till en välgörenhetsorganisation som sedan distribuerar dem vidare till människor eller anstalter som är vid behov av dessa varor.

Jag vill ta reda på vad som var karakteristiskt för logistikfunktionerna under Shanghai Expo 2010. Därtill vill jag ta reda på vilka konkreta problem som dök upp under utställningen för Finland i samband med logistiken och vad man kunnat göra bättre för att lösa dem.

1.2 Syfte

Syftet med detta arbete är att allmänt beskriva logistiken för Finlands del under Shanghai Expo 2010 samt undersöka vilka problemområden som fanns inom logistiken och vad som kunde förbättras inför framtida mässor. Varje världsmässa är ett fall för sig och ingen är lik den andra. Ändå kan man ta lärdom av tidigare fall för att fortsätta göra något bra eller förbättra på ett annat delområde som inte tidigare lyckats så bra. Likväl kan något som fungerade bra under den tidigare utställningen inte alls fungera på samma sätt nästa gång.

Mitt syfte är att försöka ge en helhetsbild av vad som gjordes och hur det fungerade. Vid nästa utställning kan man sedan samla in erfarenheterna för att inte göra samma misstag och vara så förberedd som möjligt.

1.3 Avgränsningar

Jag kommer att avgränsa mitt examensarbete till att undersöka endast de delar som är förknippade med logistik inom Shanghai Expo 2010 från Finlands paviljons perspektiv. Under arbetet tar jag upp förberedelserna som gjordes före utställningen och vad som krävdes ur en logistisk synpunkt, innan man kunde öppna dörrarna för besökarna. Därpå tar jag upp vilka uppgifter, vi som arbetade med logistik, hade under själva utställningen och hur de utfördes. Slutligen beskriver jag avslutningen av utställningen samt retur-transporterna till Finland.

2 UTSTÄLLNINGAR

Inom teoridelen kommer jag att noggrannare gå in på utställningar i allmänhet. Utställningar har existerat i olika former i över hundra år och fungerat som display för nya produkter och innovationer. Runtom i världen ordnas massvis med utställningar i olika storlekar och i varierande längd. Självt tror jag att orsaken bakom att ordna en

utställning är ofta för att samla nya produkter inom en viss kategori, till exempel en mässa för nya bilmodeller. Alternativt kan en mässa ordnas på basen av ett på förhand överenskommet tema, till exempel en miljömässa.

2.1 Målet med utställningar

Orsaken till varför man deltar i en mässa är olika för olika företag. Mässor är ofta en del av företagets marknadsföringsplan och med hjälp av deltagande strävar man till att öka försäljningen. Under en utställning har företaget en chans att vara i direkt kontakt med kunderna och en god möjlighet att presentera sina produkter. Besökarna är ofta också intresserade av företagets produkter eftersom de frivilligt besöker utställningen. (Holopainen 1994, 6-7.)

9/10 utställare nämner försäljning som ett av sina mål på en utställning. Det kan gälla att hitta nya kundsegment eller helt enkelt öka på försäljningen. Det är samtidigt svårt att hitta kanaler där man lika lätt får publicitet. Under utställningar är en stor del av median närvarande och det kan vara ett bra tillfälle för att få utrymme i tv:n eller tidningar.

Många företag väljer också att bygga upp sin imago under utställningar. Enligt en undersökning gjord av Fairlink anser 79% av utställare att deltagandet i utställningar har stärkt deras brand. Det är dock väldigt viktigt att tänka på hurdan bilden man vill ge besökaren. Till och med minsta detaljer kan ha betydelse, personalens klädsel, vad som bjuds eller vilka priser som besökaren kan vinna.

Utställningar har ansetts vara lönsamma trots att den sällan genererar några direkta inkomster eller täcker alla utgifter. Det största värdet ligger därmed i den marknadsföring som görs då stora mängder kunder får chansen att bekanta sig med företagets produkter. Den tid som går åt och de kostnader som uppstår täcks av den goda marknadsföring man får och det ökade antalet kunder. (Jansson 2007, 22-25.)

På Shanghai Expo 2010 gällde utställningen inte så mycket om företags produkter, trots att de också fanns framme. Syftet och temat var att låta människor bekanta sig med olika miljövänliga lösningar och framtidens stadsplanering. Annat som ofta hörde till de

olika paviljongernas utställningar var bland annat ny teknik, film-eller bildmedia om landet, produkter som landet är känt för samt konstverk.

Målet var att öka medvetandet om miljön och försöka få människor att i allt större utsträckning till att använda miljövänligare alternativ. Kina är en bra plats för att hålla en utställning som denna då miljömedvetenheten ännu är ett väldigt nytt begrepp för de flesta kineser. Samtidigt är Kina den största nedsmutsaren i världen med en kraftigt ökande produktion och det ökande antalet invånare som ekonomiskt hör till medelklassen. För Finlands paviljong var målet att marknadsföra landet och sprida kunskap om det. Samtidigt försökte finska samarbetsföretag knyta viktiga kontakter med kinesiska företag och kanske i framtiden börja idka handel på den kinesiska marknaden.

2.2 Logistik

Det första man bör tänka på vid planeringsfasen är tidtabellen. Olika länder har olika förtullningspraxis och utredningstider och de kan skilja sig väldigt mycket från varandra. Utställningsvaror måste ibland anlända till landet veckotal innan de släpps från tullen och kan sättas på display. Det är därför viktigt att kontakta en speditör som känner till landet i fråga i god tid så att tidtabellen kan planeras och håller. Har man tillräckligt tid kan man oftast också välja det förmånligaste transportsättet så noggrann planering leder till besparingar i logistikgifter. (Keinonen& Koponen 1997, 41-46.)

3 VÄRLDSUTSTÄLLNING

En av de allra första utställningarna hölls 1798 i Paris. Senare spred sig konceptet utanför Frankrikes gränser och kom till London. Den första utställningen som kan betraktas som en världsutställning ägde rum i London 1851. Sedan dess har man fortsatt ordna världsutställningar runtom i världen i över 150 års tid. En utställning anses vara en världsutställning då länder från hela världen deltar.

Inför en världsmässa byggs oftast hundratals byggnader, största delen av dem tillfälliga medan andra blir stående kvar. Den absolut mest kända är Eiffeltornet som byggdes inför "Exposition Universelle" som ordnades 1889. Den tidens kritiker ville riva ner byggnaden efter att utställningen targit slut. Den fick dock stå kvar och är idag den världskända symbolen för Paris. (Se figur 4). (Worldexhibition)

3.1 Bureau International des Expositions

Under Paris konventionen 1928 grundades Bureau International des Expositions (BIE) som är takorganisationen för internationella utställningar. Under samma tid beslöts om bestämmelser och ansvar för arrangörer och deltagaren i en världsutställning eller Expo. Dessa gäller för alla internationella utställningar som hålls av regeringar förutom några undantag; utställningar som varar mindre än tre veckor, utställningar för skönkonster och utställningar av ekonomisk karaktär.

Idag kategoriseras dessa internationella utställningar i två huvudtyper: World Expos och International/Specialized Expos. Dessa två skiljer sig huvudsakligen till storleken av Expo-området, den tidsmässiga längden på utställningen samt omfånget av temat. World Expos ordnas med 5 års mellanrum och för en period på högst 6 månader. Temat för utställningen bör reflektera ett universellt bekymmer. De länder som deltar har en möjlighet att planera och bygga sina egna paviljonger på den yta som arrangören ställt till landets förfogande. BIE:s bestämmelser begränsar inte hur stor till landytan World Expon är, utan väljs av värdlandet. International/Specialized Expos kan ordnas mellan två World Expos men längden är begränsad till högst tre månader. Arealen för hela mässan är begränsat till 25 hektar och det är arrangörens uppgift att ordna med gratis utrymmen för deltagarna.

BIE:s roll är att i de ovannämnda utställningar försäkra att Paris konventionens bestämmelser uppföljs. Dessutom kan den fungera som skiljedomstol ifall några gräl skulle uppstå mellan länder som anhåller om att fungera som värd för en utställning eller emellan deltagare och värd. (BIE. Introduction to Expos.)

3.2 Shanghai Expo 2010

Från och med den 1 maj 2010 var det dags för Shanghai att fungera som värd för världsutställningen. Den varade i sex hela månader och var den största och mest besökta utställningen i hela historien. Över 73 miljoner besökare vittnade det 5,28 kvadratkilometer stora utställningsområdet. (Se figur 3). 246 länder och internationella organisationer tog del med sina egna utställningar och evenemang. Lördagen den 16 oktober besökte 1,03 miljoner människor området under en dag. Den längst kötiden för att komma in till en paviljong lär skall ha varit ca 12 timmar (Saudi Arabien). På många områden slog Shanghai Expo 2010 de gamla rekorden med en god marginal. Den tidigare mest besökta mässan var 1970 i Osaka, Japan med en siffra på 64 218 770. (Wikipedia. Expo.)

3.2.1 Valet

Det hade redan i årtionden före valet, skrivits och diskuterats om möjligheten att Shanghai skulle fungera som värdstad för världsutställningen år 2010. Valet gjordes år 2002 av BIE och kort efter det började förberedelser för att ställa till med den största världsutställningen i historien. Världlandet väljs på basen av en rad av omröstningar av BIE:s styrelse. Under de fyra omröstningsrundor som ordnades fick Shanghai mest röster på alla rundor. Som tvåa kom Syd-koreas Yeosu som senare valdes till värd för den specialiserade Expon som ordnas 2012. Andra städer som deltog i omröstningen var Moskva i Ryssland, Querétaro i Mexiko och Wrocław i Polen. (Wikipedia. Expo.)

3.2.2 Förberedelser

Kort efter valet började man bygga om området kring Huangpu-floden där utställningen skulle äga rum. Det betydde att cirka 18 000 familjer och 270 fabriker var tvugna att flytta. Mellan år 2008 och 2010 öppnades sex nya metrolinjer för att förbättra stadens transportförbindelser. Dessutom tog man i bruk 4000 nya taxin en månad innan själva utställningen öppnades för att kunna betjäna den ökade mängden turister. Stadens

nattbelysning såg också förbättringar i form av energisparande LED-teknologi. Säkerheten i hela staden förbättrades också markant i och med att metalldetektorer togs i bruk vid varje metrostations ingång och passagerare för inkommande tåg till Shanghai synades mer noggrant. (Wikipedia. Expo.)

3.2.3 Temat

För varje världsmässa används ett särskilt tema för att styra riktningen på utställningarna. I Shanghai Expo 2010 var temat ”Better city, better life”. Med detta tema försökte man uppmuntra till utveckling av levnadsstandarder och förbättrad miljömedvetenhet i städer. Enligt mina erfarenheter fick varje land väldigt fritt välja vad de vill ha på utställning och hur de presenterar sin paviljong. Många hade dock valt att visa nya mer miljövänliga lösningar inom stadens infrastruktur för att stöda temat. Goda idéer kunde också utbytas mellan länder och företag. (Expo 2015. Theme)

3.2.4 Symboler och Maskot

Emblemet och symbolen för Shanghai Expo 2010 föreställde en bild på tre personer; du, jag och han/hon som håller händer. Bilden symboliserar mänsklighetens stora familj och liknar den kinesiska karaktären "世" som betyder ”världen”. (Se figur 3). Man hoppas på att via denna symbol framföra budskapet om den globala Expon samt de olika urbana kulturerna i världen som finns framme på utställningen. (Shanghai World Expo official website. Expo Emblem.)

Maskoten för Shanghai Expo 2010 heter Haibao, vilket betyder havets skatt. Enligt kinesisk tradition är detta ett typiskt lyckonamn. Designen kommer från det kinesiska tecknet ”人” som betyder människor och framför således både den kinesiska kulturen och Expons karaktär. Haibaos hår är format som en våge vilket symboliserar maskotens hemstad, Shanghai som en stad med ett nära förhållande till havet. (Se figur 2). (Shanghai World Expo official website. Mascot)

3.3 Karaktistik för världsmässor jämfört med vanliga mässor

Enligt min uppfattning skiljer sig en världsmässa på många sätt jämfört med en vanlig nationell mässa. De största skillnaderna syns i siffrorna. Antalet besökare, antalet personer involverade i projektet, budgeten, areal, alla dessa är betydligt större på en världsutställning. I nationella utställningar är det sällan några internationella aktörer utan den sköts av lokal personal trots att produkterna kan ha sitt ursprung från ett annat land. På en världsutställning sköter det deltagande landet om sin egen utställning dock möjligen med hjälp av lokal arbetskraft. Eftersom en världsutställning tar enormt mycket längre tid och mer resurser att planera och genomföra, varar den också i 6 månader.

3.4 Framtidsutsikter

För att ordna en världsutställning krävs alltid väldigt stora investeringar av såväl stater som privata företag. Utan dessa vore det omöjligt att ordna en utställning av den storleken som en världsutställning brukar vara. Därför kunde till exempel en recession påverka en världsmässa. Många företag och statsledare har dock insett nyttorna med att ordna och delta i en världsutställning. Jag har under min Expo-erfarenhet observerat att det är hård tävling mellan vem som får fungera som värd och så kommer det säkert i fortsättningen att vara. Vid förfrågan av experter betraktas Finlands deltagande som rätt så säkert trots att varje beslut av deltagande görs individuellt. Efter Shanghai Expos framgång tror jag nog att Finland vill fortsätta i samma banor.

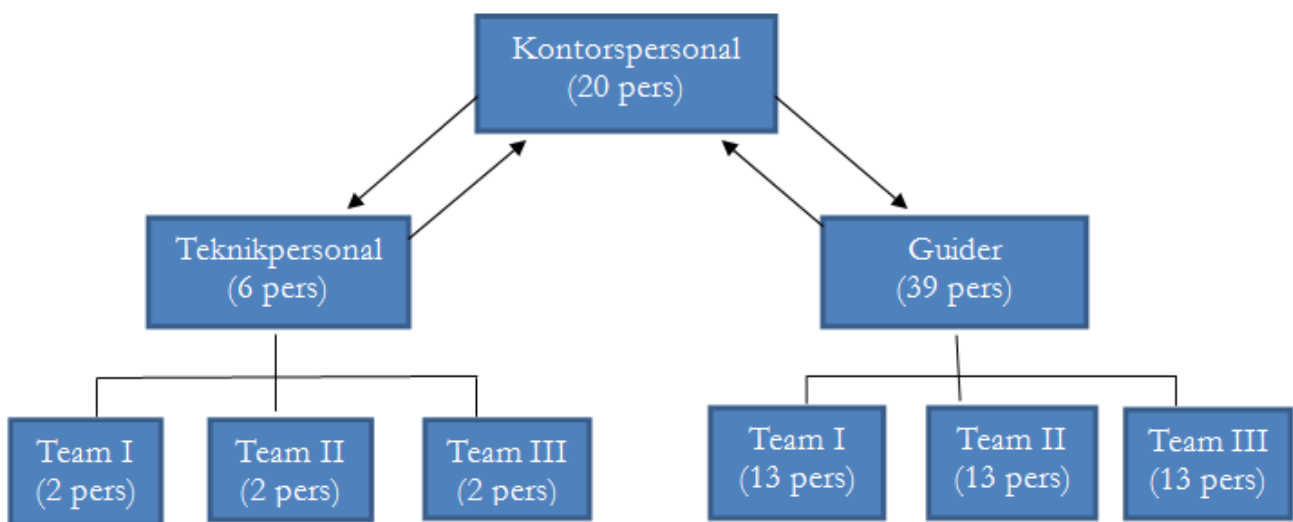
3.5 Finlands paviljong

Finlands deltagande beslöts i januari 2007 och samtidigt valde man Finpro för att planera och implementera projektet. Den finska paviljongen döptes till Kirnu, som är den finska benämningen för en jättegryta. Byggnaden är designad av arkitektbyrån JKMM från Helsingfors.

Kirnu valdes till den bästa bland 104 bidrag i en tävling som avgjordes år 2008. Planeringen inleddes genast och sex månader senare startade byggarbetet i Shanghai. I april 2010 blev paviljongen klar just i tid innan den officiella öppningen av utställningen den första maj. I oktober kort innan utställningen stängdes valdes Kirnu som vinnare i en omröstning av B.I.E. för den bästa designen i sin storleksklass. (Finland at Expo 2010. News and events.) (Finland at Expo 2010. Kirnu.)

3.5.1 Personal

Personalen på Finlands paviljong var uppbyggd i flera avdelningar. (se figur 1.) Kontorspersonalen ansvarade för den administrativa delen, logistik, finans med mera. Teknikpersonalen skötte om att all teknik i byggnaden fungerade som det skulle. Guiderna bestod till största delen av unga som studerat kinesiska eller talar det som sitt modersmål. Största delen av kontorspersonalen jobbade i skift så att en tillräcklig mängd personal hela tiden var på plats mellan 9-22, då utställningen var öppen för publiken. Teknikpersonalen och guiderna hade sina egna ”team” som roterade i arbetsskift.

Figur 1. Uppbyggnaden av personalen i Finlands paviljong.

4 DEN KINESISKA KULTURENS ROLL

Trots att kulturchocken kan vara stor i början har den finska kulturen många liknande drag som den kinesiska. Gemensamt är bland annat att vi inte blir besvärade på grund av tystnad. Vi lyssnar tålmodigt till slut vad den andra har att säga och vi har ett väldigt tillbakadraget kroppsspråk.

I Asien gör man affärer emellan individer, inte emellan företag. Goda kontakter är avgörande och det gäller att reservera tid för att skapa och uppehålla dem. Det är väldigt vanligt att utländska företag gör besök till Kina endast för att knyta kontakter och således inleda samarbetet. Det kinesiska begreppet ”Guanxi” är benämningen för ett nätverk av kontakter och gentjänster bland människor. (Krabbe, Katariina. 2004)

Ett tydligt drag i den kinesiska arbetskulturen, som både jag och mina kolleger observerade var hierarkin. De lägre anställda hade väldigt svårt att fatta några beslut. Då det dök upp ett fall där de anställda inte hade fått några klara direktiv var de totalt ovilliga att använda sunt förnuft för att lösa ett ärende. Det var alltid någon högre anställd som måste konsulteras innan ett beslut kunde fattas vilket i sin tur kunde ta väldigt lång tid. Rädslan för att ta ansvar låg bakom detta eftersom personen som gjort beslutet anses ta fullt ansvar över sitt beslut. Då de fått order av sin chef hade de således undvikit att ta något ansvar själva.

Som Timo Poropudas skriver i sin artikel ”Suora käsky vauhdittaa kiinalaisduunaria” rör en kinesisk arbetstagare inte en fena om man ber honom göra något. Det krävs en klar order från chefen då arbetstagaren inte har något val utan måste göra uppgiften och tar således inte något personligt ansvar över konsekvenserna. Det är kanske ingen överraskning då heller att produktiviteten är på en betydligt lägre nivå i Kina än i till exempel Europa. (Timo Poropudas. *Suora käsky vauhdittaa kiinalaisduunaria*)

Ur egen erfarenhet av det kinesiska utbildningssystemet är jag inte förvånad av bristen på självständigt tänkande hos de kinesiska arbetstagarna. I skolan lärs inte ut att förstå problem och självständigt försöka lösa dem utan det gäller att läsa tills man kan saker utantill. Vitsorden baserar sig enbart på examen där man skall skriva av det man läst i boken.

I den finska paviljongen kunde man se skyltar där det stod att det inte är tillåtet att sova i de allmänna utrymmen. Detta kan anses lustigt av någon som inte är bekant med den kinesiska kulturen men faktum är att de flesta kineser gärna tar en sovpaus genast då de hinner. På stan kunde man se vanliga människor som sovde på bänkar. I en bokaffär lade jag märke till en man som hade somnat med boken på golvet och ingen verkade bry sig om honom.

5 MILANO 2015

Bureau International des Expositions röstade den 31 mars år 2008 för vilket land som kommer att få fungera som värd för världsutställningen år 2015. Italiens Milano vann omröstningen med 86 röster emot Turkiets Izmir som fick 65 röster. (World Exhibition. 2015 Milano.)

På deras hemsida berättar arrangörerna för Milanos Expo några orsaker varför just Milano är det bästa valet för just denna utställning. Eftersom själva temat handlar om livsmedel är Italien ett bra val eftersom den italienska matkulturen är världskänd och älskad. Milano är också ett metropol likt London eller Paris med ca 10 miljoner invånare i centrum och de närliggande tätorterna. Staden ligger i ett väldigt centralt läge i Europa och är också känd som en modéstad. Som bäst pågår arbetet med ökande fart för att världsutställningen skall kunna öppna sina dörrar till besökare igen den första maj 2015. (Milan Expo 2015)

5.1 Temat

Milano Expo 2015 fortsätter på samma linje som temat i Shanghai. Temat är ”Feeding the Planet, Energy for Life”. Temat inom hållbar utveckling är likt det i Shanghai men nu styr man riktningen emot näringsbranschen istället för miljövänlighet inom stadsplanering. Mer noggrant handlar det alltså om livsmedels –säkerhet och kvalitet. (Expo 2015. Theme)

5.2 Finlands deltagande

Enligt diskussioner med kolleger anser jag det väldigt sannolikt att Finland kommer att delta också i Milanos världsutställning år 2015, efter det framgångsrika deltagandet i Shanghai Expo 2010. Finland har också deltagit i alla stora världsutställningar under de senaste årtionden. Om Planeringsskedet följer samma tidslinje som under förra världsmässan, torde arbetet påbörjas under år 2012 efter att det officiellt bekräftats att Finland deltar. Under ett tal som hölls av Alexander Stubb, till personalen för den finska paviljongen menade han att Finland gjorde ett fint jobb. Han indikerade också att han hoppas på att det fortsatta deltagandet på världsutställningar fortsätter för Finlands del.

6 METOD

Teoridelen för detta arbete baserar sig på sekundärdata från böcker och internet. Det finns rätt så mycket information på internet om världsmässor medan jag inte lyckades hitta någon skriven text om detta ämne. Logistik inom utställningar var också ett svårt ämne att hitta information om. Några böcker som täckte utställningar i sin helhet hade också ett kapitel om logistik.

Empirin baserar sig på direkt observation eftersom jag var själv anställd som Logistics officer på den finska sidan av utställningen. En stor del av empirin baserar sig på egna erfarenheter medan jag också intervjuade nyckelpersoner inom logistiken och ledningen för Finlands paviljong. Frågorna baserade jag på erfarenhet och intressanta saker som dykt upp då jag skrivit min teori. I mitt arbete använde jag mig av kvalitativ forskning och intervjuerna är semi-strukturerade.

6.1 Skillnader mellan kvantitativ och kvalitativ forskning

En kvantitativ forskning framställs ofta med siffermässiga mätmetoder medan ord används vid en kvalitativ. Forskaren själv, styr till en större grad med de intressen och frågor han använder sig av vid den kvantitativa forskningen. Däremot är det deltagarna

eller intervjuobjekten som styr den kvalitativa forskningens utgångspunkt. Vid en kvantitativ forskning är man väldigt avlägsen från sina undersökningsspersoner och i vissa fall träffar dem inte alls medan man vid en kvalitativ undersökning strävar till att komma så nära sina forskningsobjekt som möjligt för att få en bättre bild av hur de uppfattar saker. Den teoretiska datan man tillämpar sig av, styr insamlingen av data vid den kvantitativa forskningen. Vid den kvalitativa forskningen skapas teorierna av den data man samlat in.

Då man väljer sig att använda det kvantitativa forskningssättet bör undersökningen vara väldigt strukturerad och avgränsad. Den kvalitativa bör däremot vara ostrukturerad för att komma fram till undersökningsspersonernas uppfattningar. (Bryman A. Bell E. 2003, 322-323.)

6.2 Kvalitativ intervju

Inom kvalitativ forskning är intervju troligen den mest använda. Intervjuer i kvalitativa forskningar är ofta ostrukturerade till motsats från intervjuer inom kvantitativ forskning. Den kvantitativa intervjun är strukturerad för att få ett tydligt svar på de frågor som intervjuaren finner av intresse. Den kvalitativa intervjun sträver mer till att låta intervjuanden komma med egna uppfattningar och synpunkter. Den kvalitativa intervjun är således mer flexibel och kan gå i olika riktningar som skiljer sig från den fråga som ställts. För att lättare kunna bearbeta informationen man samlat i den kvantitativa intervjun vill man inte att svaren avviker från frågan. I den kvalitativa intervjun strävar man däremot efter detaljerade och djupare svar.

(Bryman A. Bell E. 2003, 360-362.)

Själv har jag använt mig av en semi-strukturerad modell i mina intervjuer. Jag valde att basera mina frågor på ämnen jag ansåg vara på ett eller annat sätt förknippade med logistiken på Shanghais världsmässa. Mina frågor lämnade jag rätt så ospecificerade för att intervjuanden skulle kunna tolka dem på sitt eget sätt och svara enligt egna upplevelser och inkludera saker jag inte själv tänkt på. Jag tycker att jag fick en del ny information men till stor del förstärkte de också mina egna uppfattningar. Det fanns en

rätt så begränsad mängd anställda som deltog i den logistiska sidan på Finlands paviljong. Det fanns enligt mitt tycke tre personer som hade bred erfarenhet inom detta och de valde jag att intervjua. Jag kontaktade dem per e-post och hörde om möjlighet till att utföra en intervju. Med goda kontakter var detta väldigt lätt och jag hade inga problem med att utföra dem. Att intervjua en högt satt chef för ett företag man själv inte varit tidigare inblandad i kan säkert medföra svårigheter.

6.2.1 Semi-strukturerad intervju

Inom kvalitativa intervjuer finns det en rätt så stor varians när det är frågan om hur man bygger upp sin intervju. Vid den semi-strukturerade intervjun har forskaren en rad frågor inom ett särskilt tema som han vill undersöka. Intervjupersonerna har dock möjlighet att fritt formulera sina svar enligt egna tankar och tycke. Intervjun är flexibel så att de intervjuade skall kunna ta upp saker som inte egentligen hör till de frågor som ställts. Ifall något dyker upp som intervjuren vill veta mer om kan också frågor ställas som inte ursprungligen fanns med i intervjun. Trots att det finns stor variation mellan hur man utför en intervju, följer den semi-strukturerade intervjun oftast ett manuskript för att hålla den röda tråden inom ämnet. (Bryman A. Bell E. 2003, 362-364.)

6.3 Deltagande observation

Deltagande observation är då en forskare är inblandad och deltar i den miljö han undersöker. Man deltar i första hand i själva forskningen och upplever den med egna ögon och skaffar erfarenhet utav den. I denna form av forskning inkluderas ofta intervjuer med nyckelpersoner i forskningen. Deltagande observation omnämns ofta också som etnografi. I sin enkelhet kan man beskriva denna process som att följa med händelserna och göra anteckningar för att senare kunna skriva en rapport om detta. Det första och viktigaste steget i en forskning som innebär deltagande observation, är att få tillträde till forskningsmiljön. Detta kan ofta innebära en lång process och varierar i

svårighetsgrad beroende på hur stängt området är. Ett sätt att genomföra detta är att vara anställd på den plats man undersöker. (Bryman A. Bell E. 2003, 333-336.)

Personligen uppfattar jag den deltagande observationen väldigt värdefull då man upplever och iakttar händelser som inte alltid dyker upp i intervjuer. Dessutom samlar man egna erfarenheter och får en personlig bild av själva forskningämnet och –gruppen. Under mitt arbete på Shanghais världsmässa fick jag en chans att i fyra månader vara mitt i centret av den verksamhet jag valt att forska inom.

Jag fick också en djupare bild av problemområden och kunde mer noggrant beskriva dem än om jag endast utfört intervjuer och baserat min forskning på dem. Det var också rätt så lätt att bygga upp mitt arbete och välja vilka delområden jag ville ta upp eftersom jag visste vad som var viktigt och påverkade logistiken.

7 LOGISTIKEN UNDER SHANGHAI EXPO 2010

Under en utställning av denna storlek är logistiken ett väldigt viktigt delområde. En utställning inte alls är likt ett vanligt företag där man tar emot varor under dagens lopp utan alla transporter måste ordnas så de inte stör besökarna som vistas på området från morgonen till sena kvällen. Under Shanghais världsmässa var det endast tillåtet att ordna stora transporter mellan klockan 0:00-07:00. Dessutom fanns det endast ett transportbolag (Sinotrans) som hade rättighet att hämta in och ut varor från utställningsområdet. Mindre varor som man kunde bära in eller transportera med egen bil gick att få in under dagstid. I dessa fall måste man dock ansöka om lov att få hämta in dem och presentera lovet för vakterna vid portarna.

För att ge en bättre bild av hurdana fall vi jobbade med tar jag upp ett case exempel i följande kapitel.

7.1 Case

Inom kort efter att jag börjat mitt arbete på Finlands sida på Shanghais världsmässa dök det upp ett intressant fall där jag både fick lära mig hur logistiken fungerar på mässan och vilka problem som kan uppstå. Den så gott som dagliga upplevelsen av den kinesiska kulturen gjorde det också väldigt intressant.

Ett företag från Lappland som ordnar upplevelser förknippade med våra traditioner kring julen, hade nyligen anlänt till Shanghai för att hålla ett seminarium i den finska paviljongen. De skulle presentera de partnerföretag som finns i Lappland samt dess verksamhet. Dessutom ville de ordna en såkallad ”tomte-workshop” där de inbjöd gästerna kunde delta i några vanliga traditioner som att pynta pepparkakor och tillverka julprydnader för hand. De hade i god tid i förväg varit i kontakt med Kuehne+Nagel i Finland för att skicka sin rekvisita för workshopen till Shanghai. K+N ordnade transporten och skickade oss dokumenten så att vi sedan kunde fylla i de nödvändiga formulären som tullen krävde. Trots att varorna skickats flera veckor i förväg anlände de dagen före själva evenemanget. För att försäkra oss om att vi får varorna i tid bestämde vi oss för att själva söka dem under dagstid med paviljongens egna bil.

Då vi kom till logistikbyggnaden som också bestod av lagerbyggnaden som tog emot alla varor, träffade vi en kontaktperson som hjälpte oss att få ut varor från tullen. Då vi kom till tullens utrymmen meddelade de att de gärna hjälper oss men att de vill göra en kort reklamfilm med mig i huvudrollen eftersom jag är utlänning. Filmen skulle visa det fantastiska samarbetet mellan utländska deltagare och tullen i typisk kinesisk stil där alla ler och allt är underbart. Jag tänkte att detta väl är okej eftersom de ändå lovade hjälpa oss att få våra varor i tid. Efter att detta var gjort gick jag tillsammans med ca 10 andra människor till transportcentralen för att deklarerar in varorna till utställningsområdet. Några var från tullen, några jobbade på lagret, någon tog bilder och resten hade jag ingen aning om vad de gjorde där. Som jag upplevt tidigare i Kina sköts ofta ett enkelt arbete som till exempel att gräva en grop av flera människor. En gräver, en inspekterar kvaliteten av grävandet, en inspekterar arbetsförhållandet för den som graver och en inspekterar alla andra. Så jag var inte så förvånad att det krävdes en hel del människor för att ta emot ett paket.

Vid detta skede dök det dock upp problem eftersom det visade sig att alla produkter inne i lådan inte var enskilt uppskrivna i de dokument vi hade. Endast lådans innehåll som en helhet var godkänd. Detta gick inte för sig och vi var tvungna att gå tillbaka till tullen för att reda ut saken. Chefen hade dock gått på lunch och ingen annan vågade ta stälning till frågan så vi fick helt enkelt vänta tills han återvände. Då han kom tillbaka gick alla närvarande en debatt på kinesiska i 20 minuter varefter de meddelade att det inte ser ut som om vi skulle få våra varor i dag. Jag antog att det inte fanns något att göra åt saken och reagerade tydligen inte tillräckligt kraftigt på den saken eftersom en person viskade till mig att jag borde visa för tullen att jag är upprörd och kräver att de gör något åt saken. Efter ett litet teater-spel där jag lekte att jag var upprörd och ville ha mina saker fortsatte debatten på kinesiska igen i en tid. Slutligen kom vi fram till att vi får en del av varorna nu och resten imorgon då vi fyllt i nya dokument för alla produkter som fanns kvar.

Slutligen fick vi de sista varorna ut, nästa dag i sista stunden innan själva evenemanget skulle börja. Detta hade dock kostat mig en hel dags arbete och väntande för att få en transport in på området.

7.2 Team

Huvudansvarige för logistiken för Finlands paviljong var logistikchefen Jouni Lehtonen. Han var anställd i början av projektet och ansvarade samtidigt för tekniken och säkerheten. Personligen anser jag att det skulle ha varit bättre att ha en person som endast ansvarade för logistiken. Vid stunder som till exempel strax innan utställningen öppnade hann inte en person sköta om allt det arbete som fanns. Under mitten av utställningen var det dock betydligt mindre logistiska uppgifter något som man hade räknat med på basen av tidigare erfarenheter. Vid mitten av utställningen anställdes jag som Logistics Officer för att hjälpa till med logistiken och sköta om logistikchefens uppgifter då han åkte på semester. Dessutom gjorde vi nära samarbete med Kuehne+Nagels utställningsansvarige.

7.3 Uppgifter

Vi som jobbade med logistik skötte om alla uppgifter som var förknippade med logistik. De varierade väldigt mycket från dag till dag och det fanns inte många saker som kunde kallas för rutinarbete. Gods skickades mellan Shanghai och Finland med ett ständigt flöde då partnerorganisationer till exempel ville få nya broschyrer på display eller då produkter för utställning sändes från Finland.

Jouni Lehtonen berättar i intervjun att den viktigaste uppgiften var att få varorna i tid till byggnadsplatsen eller paviljongen då utställningen öppnats. Pertti Huitu har samma tankegång i sitt svar där han nämmer transportererna från och till Shanghai som den viktigaste delen. Han anser också förseningar som viktiga att undvika då de i många fall kan resultera i dyrare fraktpriser.

Efter att utställningen tagit slut hade vi framför oss ett stort jobb med att packa ner alla produkter som varit på display samt all teknikutrustning och göra den redo för den långa båtresan tillbaka till Finland. Att ordna frakten mellan Finland-Shanghai-Finland var den största logistiska uppgiften under hela projektet.

En av de uppgifter jag skötte på egen hand efter att utställningen tagit slut var att tömma de cirka 20 bostäder som Finland hade hyrt ut åt personalen. Efter att guiderna flyttat ut och åkt tillbaka till Finland fick jag som uppgift att hitta på ett sätt att återanvända allt de lämnat efter sig. Det fanns bland annat bestick, handdukar, tallrikar, städredskap osv. Eftersom andrahandsvärdet i Kina på produkter som dessa knappt täcker transportavgifterna bestämde vi oss för att donera dem till en lokal välgörenhetsorganisation som distribuerade dem vidare till skolor och barnhem.

7.4 Mål

Personer som jobbade med logistik var anställda för att sköta om materialflödet mellan paviljongen och samarbetsföretag både i Finland och Kina. Målet var ett smidigt och snabbt flöde utan såkallade flaskhalsar. I Kina var dock tullen ett hinder som kunde ta rätt så länge att komma igenom. Det var väldigt viktigt att ha alla rätta dokument

inlämnade och godkända för att få varorna genom tullen. Petri Ryöppy berättar i intervjun om svårigheter med den byråkratiska tullen i början av utställningen. En flaskhals uppstod vid behandlingen av dokument, speciellt då alla dokument också skulle översättas till kinesiska. Dessa saker var något som vi som jobbade med logistik gjorde vårt bästa för att undvika.

8 ARRANGÖRENS ROLL

Under min arbetstid var jag en hel del i kontakt med arrangörens olika anstalter, speciellt de som var förknippade med logistiken. Bland annat tullen, de som behandlade lov för att hämta in och ut varor samt företaget som ansvarade för logistiken inne på utställningsområdet, Sinotrans. Under Shanghai Expo 2010 var arrangören i en viktig roll för att se till att allt fungerade smidigt och att inga olyckor skedde bland de miljontals människor som besökte området. De ansvarade för de gemensamma reglerna som sattes ut för deltagarna samt informationsflödet kring dessa.

8.1 Regler i princip och praktik

I mitt arbete observerade jag att de officiella regler som sattes ut, kunde emellanåt vara väldigt flexibla medan de andra tider följdes till punkt och pricka. För alla fall fanns det inte utsatt klara regler och då var det onödigt att hoppas på flexibilitet eftersom de anställda inte vågade ta ställning till saker de inte fått klara order för. På detta område spelade den kinesiska kulturen sin del i hur de anställda tog ställning till saker. Som Petri Ryöppy berättar i intervjun kunde ett fall gå stegvis uppåt utan att någon kunde fatta ett beslut på en lång tid.

Som ett exempel tar jag upp fallet där vi skickade från Finland flera pallar av olika finska alkoholdrycker som skulle bjudas till viktiga gäster och säljas i Kirnus egna butik. För att importera livsmedel till Kina krävdes mer pappersarbete än för andra

produkter. Bland annat måste etiketter tryckas på kinesiska och limmas på varje flaska eller burk. I samma takt som vi lämnade in ansökningar om lov dök det upp krav på fler lov. Efter månaders arbete och tvister lyckades vi få en del av lasten levererad men ännu i denna dag, ett år efter att utställningen tagit slut, finns det alkoholdrycker kvar i tullen som blivit gamla. Inga godtagbara förklaringar kunde ges, varför hela lasten inte släppts från tullen.

Fall förekom dock också där reglerna inte följdes så noggrant. Då det var bråttom att få in eller ut varor från utställningsområdet kunde vakterna se mellan fingrarna att det inte fanns rätt tillstånd.

8.1.1 Goda sidor

Att ordna en utställning av denna storlek är säkert inte lätt, speciellt för ett land som inte har någon tidigare erfarenhet av att ordna något liknande. Arrangörerna hade en hel del att bättra på men vissa saker lyckades dock väl. Besökarantalet varierade väldigt mycket från dag till dag. Från under 200 000 besökare till över 1 miljon besökare på en dag. Under dagar med över en halv miljon besökare var man tvungen att ordna med extra transporter, extra mat till restaurangerna, fler toaletter osv. Allt detta lyckades man ordna rätt så snabbt efter att man insett hur många besökare som kommer.

8.1.2 Anskaffning och tillgång av information

Enligt mina observationer var det tidvis väldigt svårt att få den information som behövdes. Som det framkommer från intervjuerna med Jouni Lehtonen och Pertti Huitu, kom ofta informationen för sent eller endast på kinesiska. Trots att det officiella språket på en världsutställning alltid skall vara engelska var det ofta som informationstillfällen hölls på kinesiska och dokument skickades ut endast på kinesiska. Det fanns också mängdvis med anställda runtom Expon som inte talade engelska.

Då utställningen närmade sig sitt slut var det många som ville veta hur nedmonteringen av utställningen skulle ske och vilka regler som var uppsatta. Under de sista dagarna kom arrangören fram med några rekommendationer men int då heller lyckades de svara på alla frågor som ställdes. Petri Ryöppy nämner också ett problem vid nedmonteringen där lastpallar borde ha packats med samma föremål som då de kom till Shanghai. Nu hade man packat produkterna enligt det företag de skulle skickas till i Finland. Detta var något som ingen nämnt något om varken i början eller i slutet av utställningen, säger han.

9 UTOMSTÅENDE SAMARBETSPARTNER

År 2007 satte man igång med planeringen av Finlands deltagande i Shanghai Expo 2010. Eftersom man visste att det skulle bli väldigt stora mängder material som skulle transporteras mellan Finland och Shanghai valde man att anlita en utomstående samarbetspartner som blev Kuehne+Nagel.

9.1 Kuehne+Nagel

En av av de frågor jag valde att ställa mina intervjuobjekt var varför just detta transportföretag valdes. Jouni Lehtonen berättar att K+N ansågs ha bästa möjligheterna att klara av uppgiften. Han säger också att de hade förmånliga priser, speciellt för flygtransporter. Pertti Huitu tillägger att ett av kraven var att företaget som anlitas har ett kontor i Shanghai, något som K+N uppfyller.

De har också en avdelning specialiserad på logistik inom utställningar. Tanken bakom detta var att K+N skulle hjälpa till med logistiken eftersom det krävs en hel del pappersarbete för tulldeklarationer, bokning av flyg eller fartyg, lastbilstrafik med mera.

K+N:s huvudkontor i Shanghai var i nästan daglig kontakt med oss och hjälpte till med tullprocedurer och dylikt. Utan ett stort logistikföretag som samarbetspartner skulle logistiken säkert ha visat sig vara omöjlig att sköta. Tullen visade sig vara en stor

flaskhals i Kinas ända då varor inte släpptes och inga förklaringar gavs. Många chefer för andra deltagarländer menade att pengar till personer i tullens ledning skulle ha förvandlat processen till snabb och smidig.

9.2 Sinotrans

En annan viktig aktör inom logistiken var logistikföretaget Sinotrans, som valdes av organisatören som officiell samarbetspartner under Expon. Detta innebar att de hade ensamrätt till all logistik innanför utställningsområdet eftersom inga andra företag hade tillgång in på området. Organisatören förklarade att detta var för att förenkla flytt av gods för deltagarna och av säkerhetsskäl. Detta var säkert sant men tyvärr resulterade det också i skyhöga logistikpriser inne på området trots att det lovades att priserna var fastställda och att anbudsförfarande gjorts. Det diskuterades i slutet av utställningen om priser som var tio gånger högre än de normala priserna i Shanghai. Organisatören gjorde inga beslut för att stoppa detta trots löften om att undersöka saken. Pertti Huitu bekräftar de höga priserna och tillägger att det tyvärr var omöjligt i alla fall att undvika att användas av deras tjänster eftersom de hade ensamrätt inne på området. Huitu ansåg dock Sinotrans verksamhet som rätt så smidig och fungerande. Jouni Lehtonen ansåg dem väldigt byrokratiska vilket enligt min erfarenhet är väldigt vanligt för kinesiska företag.

Då jag samarbetade med Sinotrans under utställningen ansåg jag att det fungerade rätt så smärtfritt. Mot slutet då nya regler infördes blev verksamheten väldigt trög och det verkade inte som Sinotrans hade det helt klart för sig vilka lov som krävdes och vilka regler som gällde.

10 RESULTAT

Då jag valde mitt ämne och satte i gång med arbetet hoppades jag på att få en god helhetsbild av hela Finlands deltagande i världsmässan. Det fanns behov för intervjuer speciellt för att fylla de luckor som fanns i min personliga erfarenheter då jag inte deltog

under planerings- samt slutskedet. Jag ville också undersöka mer om hela världsutställningens historia och mening eftersom jag aldrig hade hört om hela mässan innan jag kom till Shanghai.

Jag valde att basera mitt arbete på egna erfarenheter till en stor del eftersom jag deltog i de mest centrala logistikuppgifterna och kunde själv observera hur allting fungerade. Under arbetets gång i Shanghai lärde jag mig både om hur logistiken fungerar på en stor utställning och vilka speciella saker man råkar utföra då man jobbar i en såpas främmande kultur som den kinesiska. Det absolut mest intressanta men samtidigt mest frustrerande var faktiskt kultur-faktorn. Jag skulle säkert uppleva en liknande utställning i Finland som logistiskt sett smidigare men samtidigt tråkigare eftersom dessa kulturbundna faktorer inte fanns.

Varje världsutställning är helt olik och det är svårt att komma fram med några konkreta förslag som säkert skulle leda till ett mer lyckat deltagande. Uppbyggnaden av personalen och dess ansvarsområden har varierat väldigt mycket mellan varje världsutställning. I Kina fanns det ett stort behov av personal som kunde arbeta på kinesiska och kände till kulturen medan språk och kulturerfarenhet inte är lika viktigt nästa gång du utställningen ordnas såpas nära som Italien. Klart är dock att personer med tidigare erfarenhet av en världsmässa alltid kommer att vara till stor nytta. De kan jämföra vad som tidigare fungerade bra och känner till problem som kan dyka upp som någon utan erfarenhet kanske inte skulle komma att tänka på.

Redan under utställningen var det tal om att det skulle behövas en till person som skötte om logistiken. Under logistikchefens semester fanns det ingen som ersatte honom och det var här som jag kom med i bilden. Kort efter att jag började tog jag över alla logistikuppgifter eftersom min närmaste chef då åkte på semester i tre veckor. Tyvärr hoppade jag med mitt i mässan och det tog en stund att få klart för mig hur allt fungerade. En person med erfarenhet inom logistik hade säkert varit till nytta från början till slut. Som Jouni Lehtonen säger, borde man överväga möjligheten att anställa en person som fungerade som logistikchefens högra hand och då på heltid koncentrerade sig på logistiken. Bäst om man lyckas hitta en person med logistikerfarenhet från utställningar eller till och med världsutställningar. Nu hade man kombinerat tre titlar som Jouni Lehtonen skötte om; Director Pavilion Engineering,

Logistics, Chief of Security. Dessutom hade ingen från hela teamet någon tidigare erfarenhet inom logistik. Utan en extra hjälpredda vet jag inte hur Jouni skulle ha klarat alla sina uppgifter som det tidigare var tänkt.

Gällande transporter är det viktigt att vara i tid ute med att frakta varorna till utställningen och undvika förseningar så gott det går. Som vi märkte under denna världsmässa blev det dyrt då tidtabellerna inte höll. Vissa frakter från Finland måste skickas med flygtransport för att hinna fram i tid, något som är betydligt mycket dyrare än att frakta med båt. På Shanghais sida kostade varje dag då varorna stod i uthyrda lager och hyror på dyr teknikutrustning blev högre då de inte returnerades i tid.

Lagerutrymmen var en annan viktig del av logistiken. I den finska paviljongen fanns ett område reserverat som lagerutrymme. Detta blev dock väldigt snabbt trångt då det användes till utställningsmaterial och broschyrer samt av butiken som sålde finska produkter. De första veckorna efter att ha tagit emot stora transporter var vi tvungna att använda gångar och kontorsutrymmen för lagring. Ett större och mer praktiskt planerat lagerutrymme hade varit till stor nytta och sparat på utgifter. På utställningsområdet fanns ett stort lager som var i alla deltagares bruk. Priserna var dock väldigt höga och detta blev också snabbt fullt då man endast använde sig av golvutrymmet istället för att ha höga hyllor då man kunnat använda också höjden till nytta. Vi hade också ett lagerutrymme på utkanten av staden för förvaring av föremål som användes mer sällan eller broschyrer. Vid behov ordnade vi transport till paviljongen från detta lager. Som Jouni Lehtonen säger, finns det god orsak att överväga alternativet att endast använda sig av ett utomstående större lager och sedan ett mindre lager inne i paviljongen. Som bekant är lagret inne på utställningsområdet väldigt dyrt och en transporter från ett utomstående lager skulle varken ta för lång tid eller bli för dyrt.

En utomstående samarbetspartner var till väldigt stor nytta för oss. Kuehne+Nagel skötte med god sakkunighet transporterna och som ett globalt företag kunde de erbjuda förmånliga priser på transporterna. Trots att de tog sin egen del av varje transport var det betydligt förmånligare än att anställa fler sakkunniga personer och ordna allt själva.

De flesta anställda arbetade endast några veckor efter utställningens slut och en stor del av det sista arbetet som transporterna av varor hem, blev på endast några personers ansvar. Trots att K+N bar huvudansvaret för att ordna transporterna hade det

misslyckats. Den sista kontainern kom till Finland ca 8 månader efter utställningens slut. Orsakerna bakom detta blev inte helt klara men det verkade som om den kinesiska sidan hade tappat intresset efter att ingen fanns kvar och pressade på dem. Här kunde man tänka sig i framtiden att någon stannade längre kvar och såg till att allt var klart innan hela personalen åkte hem. Detta är dock något som är svårt att förutse och under nästa världsmässa i Italien dyker det troligen upp nya problem medan saker som inte fungerat i Kina, fungerar problemfritt i Italien. Byrokratin torde med säkerhet i alla fall inte vara lika svår som den var i Shanghai.

Något som inte Finland kunde påverka var arrangörens del där det sannerligen finns utrymme för förbättringar. Här kan man dock också tänka på att varje utställning är olik och Kina har ingen tidigare erfarenhet av att ordna en världsutställning. Den enorma storleken på området och de stora mängder besökare ställer naturligtvis sina egna krav. Att snabbt bygga upp en fungerande infrastruktur är något som kineserna länge varit bra på och det lyckades de också med i Shanghai. Som exempel kan man ta de metrolinjer som byggdes enkom för världsutställningen. Med en linje kom man rakt in på området. bredvid Finlands paviljong och den fick mycket beröm för sin funktionsduglighet. Detta var också transportmedlet som det finska teamet använde i huvudsak. Kritik fick dock de långa köerna in till de olika paviljongerna som uppgick som längst till 12 timmar för att komma in till en byggnad. Kineserna har dock blivit uppväxta med att köa och det är svårt för en finsk person att kunna tänka sig att stå i kö så länge.

Den tunga byrokratin var också något som satt nerverna på prov. Dokumenten och stämplarna som krävdes verka aldrig ta slut. Kineserna verkar vara besatta av stämpel eftersom dessa krävdes på alla instanser både inne på utställningen och utanför. Fattades ett stämpel var det omöjligt att få saken godkänd. Arbetsmängden ökade också betydligt då allt måste vara översatt till kinesiska. Största delen av de som anställdes på plats i Shanghai jobbade med översättningar och skötte ärenden som krävde det kinesiska språket. Trots att engelska är det officiella språket på en världsutställning var det otroligt svårt att få service på engelska på de olika instanserna. Eftersom språkkunskheten är väldigt låg i Kina verkade man inte ha hittat personer för anställning som behärskade fler än ett språk.

Korruption har länge talats om i Kina och trots att det inte kunde bevisas verkade det också finnas på världsutställningen. Som Pertti Huitu säger i sin intervju, verkade det som om enda orsaken varför en del av alkohollasten fastnade i tullen var på grund av att rätt person inte hade fått sitt bruna kuvert. Korruption finns officiellt inte i Kina men bakom kulisserna löses problem som verkar omöjliga att lösa på hederliga vägar, med lite pengar. Den största delen av deltagarländerna hade dock kommit överens om att ingen betalar något extra. Hade de gjort det kunde detta ha eskalerat till ett ännu större problem.

I Shanghai och också under tidigare världsutställningar har man litat mycket på den yngre generationen och gett dem en chans att delta. I Shanghai var majoriteten av guiderna studeranden och likaså för de som var anställda som teknikansvariga. Många av dessa utförde sin praktikperiod med att jobba här, helt som jag. Det anser jag ha fungerat väldigt bra och det ger besökarna en ung och glad bild av Finland eftersom det är dessa unga de träffar när de besöker paviljongen. Vid design använde man sig av så många olika aktörer som möjligt istället för att låta en arkitektbyrå sköta om hela paviljongen och dess inredning. Bland annat bastun var det väldigt hård tävling på vem som skulle få designa den. Som en helhet lyckades design-delen väldigt bra som och som bevis på det kan man nämna första priset i paviljongens design som Finland fick i sin stoleksklass.

11 DISKUSSION

Då jag funderade på alternativ att skriva mitt examensarbete om, visste jag hela tiden att jag ville forska inom logistiken i Asien. Asien är något som jag var intresserad av länge och bekantat mig med under de senaste åren. Jag funderade en tid på att skriva mitt arbete om transporter mellan Kina och Finland. Slutligen beslöt jag mig att skriva om världsutställningen i Shanghai eftersom jag under det senaste året samlat erfarenheter och upplevelser om logistik på en världsutställning och om kulturen i Kina. Trots att man kan få en god helhetsbild och information genom teori och intervjuer ersätter inget personlig erfarenhet. Därför baserade jag mitt arbete på de saker jag upplevt som viktiga och byggde på med att samla in andra personers erfarenheter. Jag lärde mig också mer

om själva världsutställningen samt logistiken på utställningar överlag med den teori jag skaffade.

Med så mycket personlig erfarenhet var jag tveksam om hur jag skulle bygga upp arbetet så inte allt baserade sig för starkt på mina egna åsikter och upplevelser. Som jag väl kunde förvänta mig förstärkte intervjuerna mina egna uppfattningar. Eftersom jag endast jobbade två veckor efter utställningen visste jag inte exakt hur de sista transporterna hade lyckats. Källor som passade in i mitt arbete fanns det också väldigt begränsat av. Det var en utmaning att hitta information om logistik på utställningar och speciellt om logistik på världsutställningar. Internet visade sig vara den bästa källan eftersom det inte finns mycket litteratur om världsutställningar.

Jag var väldigt intresserad av att veta om de jag intervjuade hade samma tankar som jag angående förbättringsföreläsning. Huvudtanken jag hade var att anställa en hjälprede som hjälpte till med logistiken redan från början. En stor del av det förberedande arbetet sköts ändå redan i Finland och senare skulle denna hjälprede fortsätta arbetet i värdlandet. Detta verkade också Jouni Lehtonen anse som en möjlighet beroende dock på hur personalen och dess uppgifter struktureras.

Det hade varit till väldigt stor nytta att sätta igång med mitt examensarbete redan under själva utställningen. Då hade man bättre kunnat intervjua fler personer under olika tidpunkter då allt var i färskt minne. Möjligheten att intervjua nyckelpersoner från andra paviljonger hade också varit intressant men det lyckades tyvärr inte efter utställningen trots försök. På grund av hektiska dagar hade jag dock inte tid eller intresse att fundera så mycket på mitt examensarbete. Jag var vid den tiden inte heller säker på om jag ville skriva om utställningen.

Personligen var arbetet på utställningen en av de bästa erfarenheter jag haft och det gav mig både vänner och minnen för livet. Jag fick också arbetserfarenhet på något som inte många människor har.

Logistikarbetet på en världsutställning skiljer sig en hel del från logistikuppgifter på ett företag i Finland. Då man själv är på plats har man väldigt mycket personlig kontakt med människor som jobbar inom de olika områden på utställningen. Det är en klar

fördel att själv finnas på plats där allting sker eftersom man kan snabba på många saker med att knyta kontakter med nyckelpersoner och diskutera hur problem bör lösas. Samarbetet med ett finskt företag och ett företag utomlands sker oftast elektroniskt och det blir lätt en väldigt stel kontakt då man saknar personlig kontakt. Tjänster och gentjänster spelar en viktig roll i den kinesiska arbetskulturen och jag lade själv märke till att detta kunde göra vardagen betydligt lättare. Det var ofta personer som kontaktade mig då de ville få in vänner eller kolleger på vår paviljong utan att behöva köa. Då jag ordnade detta kunde jag senare begära gentjänster för att få något ärende löst smidigt. Den största karakteristiken under Shanghai Expo 2010 var utan tvekan den kinesiska kulturen och att känna till denna var en klar fördel. En annan sak som skiljer sig ifrån logistik annanstans var reglerna som ändrades väldigt ofta under de olika skeden av utställningen. Det var viktigt att följa med utvecklingen så att inga otrevliga överraskningar uppstod då nya regler hade införts.

Som tidigare nämnt var tullens verksamhet ett problemområde som försenade många delar av vår verksamhet. Denna så kallade flaskhals hade varit viktig att öppna redan tidigt under utställningens gång. Min rekommendation är att inför framtida utställningar redan tidigt knyta goda kontakter med nyckelpersoner inom olika delområden. En logistikansvarig kunder till exempel försöka ordna möten med viktiga personer för att diskutera samarbetet och lösningar på eventuella problem. Hur samarbetet fungerar är till en del beroende på var utställningen ordnas men goda kontakter är något jag anser vara en universal ”problemlösare”. Eftersom denna utställning ordnades i Kina tror jag att vi redan från början kunde ha i större grad utnyttjat det kinesiska sättet att knyta kontakter. Personligen träffat alla personer vi gör samarbete med och hämtat med som gåvor finska produkter från paviljongen. Finska produkter var bland kineser väldigt exotiska och värdefulla. Något som står och dammar i vårt hörn kunde ha blivit en värdefull gåva till en kines. Dessutom uppehålla kontakterna med att regelbundet ordna möten också utanför arbetsmiljön på till exempel en restaurang. Detta tror jag personligen hade gjort våra närmaste samarbetsparter mer motiverade att hjälpa oss då vi hade problem. Som det nu gick till var kontakten mellan logistikchefen och de personer vi gjorde samarbete med, huvudsakligen per e-post. Detta resulterade i ett långsamt utbyte av e-post och problem med frakter eller tullen var tidskrävande att lösa. Motivationen att hjälpa oss verkade vara väldigt låg eftersom ingen personligen kände

någon från vår paviljong. Istället för att böja på reglerna för att försnabba på processen, något som är vanligt i Kina, följde man nu alla regler till punkt och pricka.

Slutligen kan man sammanfatta att världsutställningen i Shanghai, trots motgångar och utmaningar, var väldigt lyckad för Finlands del. De problem som uppstod var vi inte ensamma med. Vid diskussioner emellan deltagarländer hörde man ofta om olika problem som de kämpade med. Vi fick mycket beröm från olika personer och kanske den viktigaste feedbacken kom av besökarna själva. Många verkade väldigt intresserade av Finland och de finska folket. Tidigare hade många aldrig hört om Finland men nu har åtminstone ca 5,7 miljoner människor en bild av hurdant land Finland är.

KÄLLOR

BIE. Introduction to Expos. Tillgänglig: <http://www.bie-paris.org/site/en/expos.html> Hämtad 30.3.2011

Bryman A. Bell E. Företagsekonomiska forskningsmetoder. Malmö: Liber Expo 2015. Theme. Tillgänglig: <http://en.expo2015.org/ht/en/theme.html> Hämtad 4.4.2011

Milan Expo 2015 Tillgänglig: <http://www.expo2015.org/ht/en/milan.html> Hämtad 4.9.2011

Jansson, Mikael. 2007, Messuguru – messumarkkinoijan ideakirja. Fälth&Hässler 2007, sid 22-25

Keinonen, Susa. Koponen, Pirjo. 1997, Menesty messuilla – Yrityksen opas. Hakapaino Oy Helsinki 1997, sid 41-46

Krabbe, Katariina. 2004, Suhdetoiminnan käsikirja. Kustannusosakeyhtiö Perhemediat Oy, sid. 123

Shanghai World Expo official website. Expo Emblem. Tillgänglig: <http://en.expo2010.cn/a/20090211/000010.htm> Hämtad 28.03.2011

Shanghai World Expo official website. Mascot. Tillgänglig: <http://en.expo2010.cn/documents/hqjxw.htm> Hämtad 28.03.2011

Taloussanommat. Timo Poropudas. Suora käsky vauhdittaa kiinalaisduunaria. Tillgänglig: <http://www.taloussanommat.fi/ajatukset/2010/12/05/suora-kasky-vauhdittaa-kiinalaisduunaria/201016872/145> Hämtad 20.09.2011

Wikipedia. Expo. Tillgänglig: http://en.wikipedia.org/wiki/Expo_%2770 Hämtad 30.3.2011

World Exhibition. 2015 Milano. Tillgänglig: <http://www.worldexhibition.org/future-world-expos/2015-milano/> Hämtad 4.4.2011

Holopainen, O. 1994. Onnistu messuilla! Näytteilleasettajän käsikirja. Tampere: Ingressi invest sid.6-7

Finland at Expo 2010. News and events. Tillgänglig: http://www.finlandatexpo2010.fi/news_and_events/?99_m=1834 Hämtad 5.4.2011

Finland at Expo 2010. Kirnu. Tillgänglig: <http://www.finlandatexpo2010.fi/pavilion> Hämtad 5.4.2011

Worldexhibition. Tillgänglig: <http://www.worldexhibition.org/worldexpo/> Hämtad 4.9.2011

BILAGOR

Figur 2

Figur 2. Shanghai Expo 2010 maskoten Haibao.

Figur 3

Figur 3. Shanghai Expo 2010 officiella emblem.

Figur 4

1. Pavilions of the Americas	6. Pavilions of international organizations	11. Performing Arts Center
2. Pavilions of African joint	7. Dining and entertainment district	12. Pavilions of Asian countries
3. Pavilions of the Europe	8. Event Hall	13. Expo Village
4. Pavilions of Southeast Asia Oceania	9. Expo Center	14. Enterprise pavilion
5. Theme Pavilions	10. China's pavilion	

Figur 4. Karta över Expo-området. Finland i grupp 3.

Figur 5

Figur 5. Eiffeltornet under Exposition Universelle 1889 i Paris.

12 INTERVJU

Intervju med Jouni Lehtonen

Jouni Lehtonen - Director of Pavilion Engineering, Logistics, Chief of Security

1. Voitko kuvailla työtäsi maailmannäyttelyssä?

Toimin Suomen paviljongin rakennuspäällikkönä vastaten paviljongin lisäksi mm logistiikasta ja asunnoista Shanghaissa. Työ alkoi elokuussa 2008, jolloin tutustuin edelisiin näyttelyihin ja aloin kilpailuttamaan rakennuttajakonsulttia ja logistiikkapartneria.

2. Mitkä olivat logistiikassa keskeisimmät tehtävät? Entä haastavimmat?

Tärkeintä oli saada tarvikkeet sovittuna aikana työmaalle/paviljonkiin. Alunperin oli suunnitelmissa, että suurin osa toudaan merirahtina, mutta suunnittelun ja toimittajien aikataulun vuoksi käytettiin todella paljon lentorahtia. Keskeisimmät tehtävät oli saada tavarat KN terminaaliin Helsingissä ja sen jälkeen Anna Juntusen kanssa teimme vientiproformat ja Kiinan päässä tervittavat kaavakkeet. Haastavinta oli Kiinan byrokratia. EXPOssa oli erikoistoimenpiteet maahantuontia varten, mutta he eivät olleet ajoissa miettineet asioita. Aivan ennen Expon alkua järjestäjien toiminta muuttui ja tavart saatiin jopa päivässä tullin läpi. Parhaimmillaan se kesti reilut 3 viikkoa. Kieli oli myös yksi lisähaaste. Expon aikainen logistiikka oli myös haasteellinen. Kaikki kuljetukset piti hoitaa yöaikaan. Paviljongista puuttui yötoimituksille soveltuva varasto.

Yksi haaste oli tietenkin myös se, että kellään meistä ei ollut logistiikkakokemusta. Kuehne+Nagel oli suureksi avuksi.

3. Miten Suomen logistiikka Shanghain maailmannäyttelyssä onnistui?

Logistiikka Kiinaan sujui kohtalaisen hyvin byrokratiasta huolimatta. Logistiikka takaisin Suomeen takerteli pahasti. Huomattava, että esim alkoholit olivat tullissa melkein kolme kk Expon avajaisien jälkeen byrokratian vuoksi.

4. Oliko mielestäsi logistiikassa ongelmakohtia? Mitkä ne olivat?

Varsinaisessa logistiikassa Kiinan suuntaan varsin vähän. Kuehne+Nagelin sisäinen tiedonkulku aiheutti kaikei yhden hissilähetyksen lentorahdiksi aikataulun vuoksi,

Paluurahdeissa Kuehne+Nagelin yhteyshenkilö Shanghaissa, RainSun kaikei väsähti, sillä paluurahdit epäonnistuivat aika pahasti.

Varastointikustannukset EXPO alueella olivat huomattavan korkeat. Tämä tosin oli tiedossa pitkään ja sama tilanne oli mm Hannoverissa. Milanossa pohdittava mahdollisen Expon ulkopuolisen varaston käyttömahdollisuutta.

5. Mikä logistiikassa onnistui erityisen hyvin/huonosti?

Kiireelliset lähetykset onnistuivat hyvin koko ketjun läpi mutta byrokratia aiheutti harmaita hiuksia. Niin kuin aikaisemmin mainittu niin paluurahdit epäonnistuivat ja tulivat todella paljon myöhemmin kuin oli sovittu.

6. Vaikuttiko kiinalainen kulttuuri maailmannäyttelyyn? Miten?

Kyllä. Päätökset pitää tulla johtajilta alaspäin. Keskijohto ei voinut tehdä päätöksiä, kuten länsimaissa. Ohjeet eivät olleet kaikki valmiita ja niitä tuli välillä aika viime tingassa.

7. Mitä järjestäjät voisivat tehdä paremmin Milanon Expoa ajatellen?

Miettimällä etukäteen asiat. Haastattelemalla aiempien Expojen osallistujia. Suomelle Milanon pitäisi olla helpompi koska molemmat ollaan EU:ssa. Milanoon käytetään todennäköisesti rekkakuljetuksia. Italiassa varmaan myös kieli ongelmia.

Milanossa mahdollisesti logistiikkahenkilö rakennuspäällikön oikeana kätenä (riippuen myös miten paviljongin rakennuttaminen organisoidaan)

8. Saiko järjestäjiltä ajoissa tarpeeksi tietoa logistiikan säännöistä ja menetelmistä?

Perussäännöt olivat selvillä ajoissa, mutta detaljitieto oli monesti myöhässä. Muutokset olivat monesti vain kiinan kielellä, vaikka Expon sääntöjen mukaan ne pitää olla isäntämaan kielen lisäksi englanniksi ja ranskaksi.

9. Autoivatko järjestäjät tarpeeksi hyvin, jos ilmeni ongelmia tai kysymyksiä?

He autoivat kohtalaisen hyvin. Monesti kyse oli leimasta, joka papereista puuttui. Taikka sitten lyhyt lisäselvitys+leima. Heidän ongelmana oli, että eivät voineet tehdä päätöksiä vaikeissa asioissa.

10. Miten yhteistyö sujui meidän ulkoisten yhteistyökumppaneitten kanssa?

(Kuehne+Nagel - Sinotrans)

Hyvin loppua lukuunottamatta. Sinotrans isona kiinalaisena firmana tosin erittäin byrokraattinen

11. Miksi päätettiin käyttää ulkoista yhteistyökumppania logistiikassa?

Finprolla ei ole logistiikkaorganisaatiota ja oman organisaation perustaminen parin vuoden projektille olisi tuhannut voimavaroja. Väittäisin myös, että meidän lentorahtihinnat HEL-SHA olivat halvat KN ostovolyymien vuoksi.

12. Miksi Kuehne+Nagel valittiin meidän yhteistyökumppaniksi?

Suoritettiin julkinen hankinta. Osallistujista arvioimme KN suoriutuvan parhaiten projektista. Heidän rahtitajouksensa olivat myös edulliset, varsinkin lentorahdissa (tuolloin emme tieneet lentorahdin osuuden olevan niin suuri). Heillä oli myös toimisto Shanghaissa.

13. Miksi Suomi päätti osallistua Shanghaiin maailmannäyttelyyn ja mitkä olivat tavoitteet?

Suomen näkyvyyden lisääminen. Varsinkin Kiinan maailmannäyttelyyn "oli pakko" osallistua.

Intervju med Pertti Huitu

Pertti Huitu - Commissioner General of Finland for World EXPO 2010 Shanghai China

1. Voitko kuvailla työtäsi maailmannäyttelyssä ja mitä logistiikkaan liittyvää teit itse?

Minulla oli Suomen paviljongin kokonaisvastuu johon liittyi operatiivinen vastuu, suunnitella tema, konsepti ja logo. Talousvastuu, budjetin suunnittelu ja seuranta. Budjetti koostui 75% julkisesta tuesta ja loput 25% sponsoreiden kautta. Työhöni kuului myös raportointi Finpron hallitukselle sekä talous ja elinkeinoministeriölle. Koko tiimi piti rekrytoida ja piti tehdä kaikkien työsopimukset. Purku ja Expon loppu oli kanssa

yksi iso haaste jota piti valvoa ja pitää kaikki narut käsissä. Minut valittiin myös Expo steering committeeen jäseneksi. Expo steering committeeen valitaan jäseniä kaikista Expon osallistuvista maista. Yhteensä on 36 jäsentä ja ehtona jäseneksi pääsemiseen on että pitää olla oman maan pääkommisaari, maan pitää olla BIE:n jäsen ja henkilön pitää asua Shanghaissa koko Expon kuuden kuukauden aikana.

2. Mitkä olivat logistiikassa keskeisimmät tehtävät? Entä haastavimmat?

Tärkeimmät ja keskeisimmät tehtävät logistiikassa olivat tavaroiden kuljettaminen Suomesta Shanghaiin ja takaisin. Näissä kuljetuksissa aikataulujen pitäminen ja toimintavarmuus olivat erittäin tärkeitä. Jos aikataulut pettivät, kuljetuksesta saattoi tulla paljon kalliimpi koska oli pakko käyttää lentorahtia että toimitus ehtisi ajoissa perille.

3. Miten Suomen logistiikka Shanghain maailmannäyttelyssä onnistui?

Yllättävän hyvin. Suunnittelu oli hyvin toteutettu. Oltiin hyvin etukäteen selvitetty tarvitaanko varastoja, missä niiden pitäisi sijaita ja minkä kokoisia. Henkilökunnan asunnot piti myös hankkia ja miettiä missä niiden pitäisi sijaita. Expo-alueen viereenhän oli rakennettu Expo-village johon oli mahdollista majoittaa osallistujamaiden henkilökuntaa Expon ajaksi. Jälkeenpäin saamamme palautteen mukaan vaikuttaa kyllä siltä että oli oikea ratkaisu ottaa asuntoja Expo-alueen ulkopuolelta. Expon asunnot olivat olleet vähän liian tarkasti vartioituja että tuntui enemmän vankilalta kuin kodilta.

4. Oliko mielestäsi logistiikassa ongelmakohtia? Mitkä ne olivat?

Expo oli päättänyt kilpailuttaa valmiiksi kuljetusyrityksiä ettei osallistujamaiden tarvitsisi itse tehdä sen. Hinnat olivat periaatteessa alhaiset mutta käytännössä tämä ei pitänyt paikkaansa yhtään. Kun heillä oli monopoli asema, he pystyivät nostamaan hintoja. Lopulta ne olivat kymmenkertaiset verrattuna Shanghain normi rahtihintoihin.

Tullin toiminta oli erittäin hidasta ja helpoimmatkin päätökset veivät todella kauan. Ennen kuin tavarat saatiin tullista ulos tarvittiin monen eri osaston hyväksyntä. Alkoholijuomien tuonti Suomesta tuotti erityisen paljon päävaivaa. Osa lähetyksestä on vieläkin tullissa Shanghaissa ja he eivät pystyneet antamaan mitään järkevää selitystä miksi eivät voineet päästä lähetyksen läpi.

5. Mikä logistiikassa onnistui erityisen hyvin?

Alku-suunnittelu ja se että saatiin suurin osa kuljetuksista ajoissa perille. Yhteistyö Kuehne+Nagelin kanssa Suomen päässä. Henkilökuljetukset onnistuivat myös hyvin ja lentoliput varattiin jo hyvissä ajoin.

6. Vaikuttiko kiinalainen kulttuuri maailmannäyttelyyn? Miten?

Piti painostaa todella paljon ennen kuin sai asiat läpi koska pienikin päätös vaati isomman herran leiman. Alempi työntekijä ei pystynyt tekemään minkäänlaisia päätöksiä koska silloin vastuu lankeaisi hänelle. Tämä taas johti siihen että oli suunniteltava etukäteen mahdollisimman paljon että sai eri luvat hankittua ajoissa. Piilokorruptio oli iso ongelma kulisseissa. Tavarat saattoivat jämähtää tulliin kuukausiksi ilman mitään järkevää selitystä. Ruskea kirjeenkuori oikealle henkilölle olisi varmasti saanut tavarat nopeasti liikkeelle. Meillä on vieläkin Kiinan tullissa alkoholi-lähetys jota tuotiin Suomesta asti Suomi-päivää (27.5.2010) varten. Jälkeenpäin he ovat vielä vaatineet varastomaksua koko ajanjaksosta, mitä me ei olla suostuttu maksamaan.

7. Mitä järjestäjät voisivat tehdä paremmin Milanon Expoa ajatellen?

Pitäisi ehdottomasti olla mahdollisuus kilpailuttaa paikan päällä ettei toistuisi sama monopoli kuin Shanghaissa. Tällä tavalla hinnat pysyisivät alhaisina. Olisi myös erittäin hyvä perustaa niin sanottu one-stop service jossa sekä tulli että kuljetusliikkeet olisivat saman katon alla, helpoittaen asiointia. Expon säännöissä lukee että kaikki dokumentit pitää olla ainakin englanniksi ja ranskaksi käännetty. Kiinassa kaikki dokumentit tuli kiinaksi ja kauan jälkeenpäin saatoi tulla dokumentti käännettynä englanniksi. Palvelua

esimerkiksi kuljetusliikkeiden palvelupisteissä sai varsin heikosti englanniksi. Kiinankielen osaamien helpotti työskentelyä ja asiointia erittäin paljon. Suomen kannalta paviljonki päätisi suunnitella siten että rakennuksessa on riittävästi varastotilaa. Varastointi Expon alueella on aina ollut todella kallista.

8. Saiko järjestäjiltä ajoissa tarpeeksi tietoa logistiikan säännöistä ja menetelmistä?

Tiedottamisen puute oli iso ongelma. Informaatiotilaisuutta ei järjestetty tarpeeksi usein ja silloin kun järjestettiin niin se pidettiin kiinankielellä. Toki tulkkeja oli mutta liian usein osa viestistä hävisi tulkkauksen takia.

9. Auttoivatko järjestäjät tarpeeksi hyvin, jos ilmeni ongelmia tai kysymyksiä?

Usein sai samaan kysymykseen eri vastauksen kun kyseltiin eri tahoilta. Oli todella hankalaa tietää miten jokin asia pitää hoitaa kun saa eri vastauksia koko ajan. Piti myös painostaa kauan ennen kuin sai vastauksen ja yleensä se tuli aivan viime tingassa.

10. Miten yhteistyö sujui meidän ulkoisten yhteistyökumppaneitten kanssa?

(Kuehne+Nagel Sinotrans)

Logistinen suunnittelu toimi hyvin alkuvaiheessa. Kuehne+Nagel hoiti kuljetukset Suomesta Kiinaan mallikkaasti mutta paluu rahti epäonnistui täydellisesti. Kiireelliset tavarat mitkä lähetettiin lentorahdilla saapuivat Suomeen kaksi kuukautta myöhemmin. Viimeinen kontti tuli Helsinkiin kesäkuussa kun sen piti lähteä Shanghaista joulukuun lopussa. K+N:in edustaja olisi muutenkin saanut näkyä messualueella enemmän kuin mitä nyt oli. Heidän toimisto oli melko kaukana ja tapaamisia oli vaikea järjestää.

Sinotransin kanssa oli suhteellisen helppoa järjestää kuljetus ja olivat varsin luotettavia. Hinta tosin oli erittäin korkea joten yritettiin käyttää niitä niin vähän kuin mahdollista. Isoimmissa kuljetuksissa oli tietenkin pakko käyttää Sinotransia koska he olivat ainoa kuljetusfirma joka sai kuljettaa tavaraa sisälle Expon alueelle. Pienissä tavarakuljetuksissa käytettiin paviljongin omia henkilöautoja ja kuljettajia.

11. Miksi päätettiin käyttää ulkoista yhteistyökumppania logistiikassa?

Tiimissä ei ollut ketään jolla olisi ollut logistiikan asiantuntemusta ja muutenkin olisi mahdotonta selvittää Kiinan byrokratiasta yksin. Tultiin siihen lopputulokseen että se tulee loppupeleissä halvemmaksi ja helpommaksi jos saadaan tavarat kuljetettua luotettavasti ison logistiikka-yhtiön avustuksella.

12. Miksi Kuehne+Nagel valittiin meidän yhteistyökumppaniksi?

Tehtiin julkinen kilpailutus johon listattiin tietyt ehdot. Kuehne+Nagel valittiin koska niillä oli edulliset rahtihinnat, toimisto Shanghaissa jossa oli erityinen osasto messulogistiikkaa varten. Yksi ehdoista olikin että yrityksellä piti olla toimisto Shanghaissa.

13. Miksi Suomi päätti osallistua Shanghain maailmannäyttelyyn ja mitkä olivat tavoitteet?

Kiina on kasvavana markkinaalueena kiinnostava kohde, etenkin suomalaisille yrityksille. Shanghain Expo oli loistava tilaisuus näyttäytyä suurelle kiinalaiselle yleisölle ja kasvattaa tietämystä Kiinassa suomalaisista tuotteista, elämäntavoista ja kulttuurista.

Intverju med Petri Ryöppy

Petri Ryöppy - Exhibition Director

1. Voitko kuvailla työtäsi maailmannäyttelyssä ja mitä logistiikkaan liittyvää teit itse?

Suomen paviljongin yleisölle suunnatun näyttelyn tuottaminen ja esittäminen. Logistiikkavastaavan ja valitun logistiikayrityksen kanssa luotiin toimintatapa, jolla saatiin ohjeistettua kymmenet yhteistyötahot kaiken lähetettävän materiaalin eri toimenpiteisiin, joita Kiinaan lähettäminen edellyttää. Käytännössä luotiin ohjeistukset, nimettiin jokaisen tahon yhteistyöhenkilöt ja käytiin yksittäistapauksina läpi kaikki, mitä ao. lähetyksen kanssa on otettava huomioon ja kuinka se on dokumentoitava sekä tullauksia että näyttelyn vaatimuksia ajatellen. Projektin logistiikkavastaava (ja myöhemmin myös Helsingin projektiavustaja) hoiti kaiken varsinaisen tullidokumentoinnin, jota ei oltu sovittu logistiikkakumppanin tehtäväksi. Näyttelyhenkilöstön rekrytointi, koulutus ja johtaminen. em. henkilöstön meno- ja tulomatkojen kaikki järjestelyt ja projektiin liittyvät siirtymiset. Työasuihin ja -tarvikkeisiin liittyvät tuottamiset ja hankinnat ml. logistiikkajärjestelyt silloin, kun ne eivät kuuluneet ym. sopimuksen piiriin.

2. Mitkä olivat logistiikassa keskeisimmät tehtävät? Entä haastavimmat?

Alkuvaiheessa yhteistyösopimuksen (Finnair Cargo) kuljetusvarausten arviointi, logistiikkakumppaniehdokkaiden kilpailuttaminen, log.sopimuksen sisältö ja rajapinnat. Haastavaa oli alkuvaiheessa saada luotua riittävän selkeät ohjeet yhteistyökumppaneille, varsinkin kun Kiina on epätyypillinen ei -EU kohde ja osaa artikkeleista koskee Expon erityinen tullausjärjestely. Logistiikkakuljetusten lisääntyessä pullonkaulakasi muodostui tullidokumenttien käsittely, varsinkin kun kaikki oli tehtävä toiseen kertaan myös kiinaksi käännettynä. Jälkikäteen opittuun kuului myös, että kun tavaraeriä tuotiin yhteis- ja erilliskuljetuksina satoja kertoja, ei missään vaiheessa ollut puhetta siitä että paluudokumentit ja -kuljetukset olisi ainakin Kiinaa varten ollut hyvä tehdä samoina erinä. Tästä ainakin koitui purkuvaiheessa suuria ongelmia, kun materiaaleja pakattiin palautettavaksi toimittajakohtaisesti eriteltyinä, eikä suhteessa alkuperäisen tuontidokumentin listauksiin. Vallitsi siis epäselvyyksiä logistiikkaketjun

kokonaisuudesta, erityisesti vaadittavien dokumenttien ja käytännön kuljetuslogistiikan suhteesta.

3. Miten Suomen logistiikka Shanghain maailmannäyttelyssä onnistui?

Valtaosa materiaalista saatiin ajoissa paikalle, mikä olosuhteet huomioiden on ehdottomasti katsottava onnistuneeksi. Vaikka oppirahoja maksettiin sekä rahassa, tuhansina työtunteina että turhautuneisuutena, yhteistyössä ja tahdonvoimalla saatiin järjestelyt perille näinkin erikoislaatuissa muuttuvissa olosuhteissa.

4. Oliko mielestäsi logistiikassa ongelmakohtia? Mitkä ne olivat?

Itselleni kesti erittäin kauan, että sain jonkinlaisen käsityksen siitä mitä kaikkia vaiheita yhden artikkelin tuominen Kiinaan vaatii sekä dokumentoinnin että käytännön logistiikan kannalta. Logistiikkapäällikön työ ruuhkautui jossain vaiheessa erittäin pahasti, eikä kielikynnyksen ja henkilöressurssien takia asiaa saatu pitkään nopeutettua. Tähän vaikutti yhtä lailla se, että kohdemaan pääjärjestäjälle koko expo-konsepti oli täysin uusi ja isolla organisaatiolla meni todella kauan asioiden opetteluun ja selvittämiseen.

5. Mikä logistiikassa onnistui erityisen hyvin?

Onnistuneesti kuljetetun monimuotoisen materiaalin ja dokumenttien määrä suhteessa kohdattuihin vaikeuksiin.

6. Vaikuttiko kiinalainen kulttuuri maailmannäyttelyyn? Miten?

Kiinan tullilla on aina ollut erityinen ja omanarvontuntoinen asema, eikä sen halukkuus joustaa Expon täysin poikkeaviin maahantuontijärjestelyihin vaikuttanut kovinkaan korkealta. Expolla ei ollut mitään virallista asemaa CN tullin suhteen, joten vaikka kansainvälisissä - ja kohdemaan virallisesti hyväksytyissä- exposäännöissä asiat oli periaatteellisesti sovittu joustaviksi, tämä ei näkynyt käytännössä. Toinen merkittävä

tekijä oli paikallisen kulttuurin raskas hierarkia, joka teki mm. selkeältä tuntuvatkin päätöksenteot hitaaksi. päätösvaltaa ei oltu jaettu varsinkaan alussa juuri lainkaan ao. osastojen edes vastaaville, vaan kaikki siirrettiin eteenpäin käsiteltäväksi.

7. Mitä järjestäjät voisivat tehdä paremmin Milanon Expoa ajatellen?

Kysymys koskenee logistiikkaa. Expon tavaraliikenne on valtavaa ja jatkuvaa, muuttuen sitä mukaa kun projekti etenee rakentamisesta kohti yleisöaikaa. Henkilöstöä on oltava todella paljon ja se on koulutettava hyvin, paperidokumenttien määrää on pyrittävä minimoimaan ja varsinkin kenttäolosuhteissa tapahtuvaa asianhoitoa (poikkeusluvut, yllätystilanteet, muuttuvat olosuhteet, säännöllisesti jätettävät anomukset) on tehostettava ja varauduttava nopeisiin asiankäsittelyihin. Yhteistyö tullin kanssa oltava aikaista ja saumatont ristiriitaisten tietojen välttämiseksi, tosin EU-alueen toiminta on yleisesti ottaen alueena selkeämpää, vaikka säännöstöjä on paljon.

8. Saiko järjestäjiltä ajoissa tarpeeksi tietoa logistiikan säännöistä ja menetelmistä?

Ei. Lähes poikkeuksetta myöhässä, eivätkä tiedot suinkaan aina pitäneet yhtä expon periaatteessa selkeiden sääntöjen kanssa (Vrt Kiinan tullin erityisasema).

9. Auttoivatko järjestäjät tarpeeksi hyvin, jos ilmeni ongelmia tai kysymyksiä?

Parhaansa mukaan. Porrashierarkian takia päivänselvätkin asiat kestivät usein kauan, koska vaikka ns. kenttävirkaileijat näkivät aivan hyvin miten asia pitäisi hoitaa/käsitellä/päittää, heillä ei ollut valtaa siihen.

10. Miten yhteistyö sujui meidän ulkoisten yhteistyökumppaneitten kanssa?

(Kuehne+Nagel - Sinotrans)

Logistiikkapäällikkö vastannee parhaiten. Henkilökohtaisen kokemukseni mukaan asiat hoidettiin hyvin ja sain aina vastaukset esittämiini kysymyksiin; K&N myös piti minuun säännöllisesti itse yhteyttä, varsinkin kun asia koski näyttelyosuutta. Kiinan päässä erittäin tärkeä tekijä oli Shanghain yhteyshenkilö. Sinotransin kanssa en asioinut itse, se oli log.päällikön tehtävä. Jonkin verran hankaluuksia oli paluumuuttojen kanssa, koska KN ei itse tee henkilömuuttoa; Suomessa heidän yhteistyökumppaninsa hoiti asioan 100% mallikkaasti, mutta Kiinan päässä asia oli hankala ja kuljetuksen laatu ei ollut sama takaisinpäin.

11. Miksi päätettiin käyttää ulkoista yhteistyökumppania logistiikassa?

Projektissa ei ollut yhtään logistiikan ammattilaista, ja Kiina tiedettiin vaikeaksi alueeksi.

12. Miksi Kuehne+Nagel valittiin meidän yhteistyökumppaniksi?

En muista kriteerejä koska en ollut kilpailutusprosessissa mukana.

Kilpailutusohjesäännön mukaisesti heillä kuitenkin oli annettujen valintaperusteiden valossa paras kokonaisvaltainen tarjous.

13. Miksi Suomi päätti osallistua Shanghain maailmannäyttelyyn ja mitkä olivat tavoitteet?

Kiina on kasvava ja nopeasti kehittyvä markkina etenkin ympäristöasioissa, energiatehokkuudessa ja myös logistiikassa. Suomella ja suomalaisilla yrityksillä on paljon innovatiivisia ratkaisuja näissä asioissa joten oli selvää että Suomi haluaa olla mukana. Tiedettiin jo etukäteen että Shanghain maailmannäyttely tulee olemaan kooltaan ja kävijämäärältään todella iso joten osallistuminen oli iso mahdollisuus markkinoida suomea ja suomalaisia yrityksiä. Näyttely toimi myös siltana yrityksille jotka suunnittelivat laajentumista kiinaan.

